

Быһаары сурук

Уус-уран литература – киһи умсулҕаннаах ис туругун, уйулҕатын тойуга, өйүн-санаатын бүппэт мөккүөрэ, сэхэнэ, ыарыыта, ырыата.

Программа сүрүн тирэх методологическай төрүттэринэн: - барыта киһи туһугар түөрүйэ, олох, киһи сэхэнэ. – уус-уран айымньыны оҕо тус суолталаахтык, эстетическэй кэрингэринэн ылынытын түөрүйэтэ. –уус-уран литератураны ааҕы, ырыты, ылыны – өй-сүрэх уустук үлэтин быһытынан көрүү түөрүйэтэ.

Онон, уус-уран литература үөрэх предметин быһытынан сүрүн сыала – кэнчээри кэскилин отуорун ууруу, сырдыкка, ырааска, кэскиллээххэ иэҕии, үйэлээх ытык өйдөбүллэри инэри, сирдээх киһи, олох кэрингэригэр тускулааһын.

Бырагыраама сүрүн соруктара:

- Ааҕы култууратыгар дьулуһуу, ааҕаччыны иити;
- Уус-уран айымньы духуобунай ис күүһүн, кэрэтин оҕо бэйэтигэр тус суолталаахтык ылынар кыаҕын сайыннары:
- Төрөөбүт норуотун ийэ тыынын иитийэхтээбит сахалы саннаах, айы тыыннаах киһини иити:
- Бииргэ олоһор, аймах, уруу омуктар (эбээн, эбэнки, дьүкээгир, долган уо.д.а.), нуучча уонна аан дойду норуоттарын чулуу айымньыларын ааҕы, ылынар кыахха киирбит, норуоттар үтүө, доҕордоһуу сыһаннаһыларын – олох сайдытын тутулун курдук өйдүүр аһаҕас эйгэлээх, киэн ырыдаах өйдөөх-санаалаах киһини иитиигэ дьулуһуу.

Мөккүөр олук (үтүө сир, бөппүрүөк мөкү бүппэт мөккүөрүн олуга) -7-8 кылаастар.

Бу улаатан эрэр оҕо уонна улаппыт оҕо ураты кииллэрэ утарыта харсыһар олуктара. Манна оҕо ис туруга ити икки кэрдиис мөккүөрүгэр киирэр, кини эмиэ да оҕо, эмиэ да улахан киһи курдук сананыыга тардыстар ураты кэмэ. Уйулҕата, ис туруга үтүө уонна мөкү мөккүөрүгэр киирэр, кини майгыта-сигилитэ, дьайыылары тосту уларыһар, төрөппүттэри да, учууталлары дасоһутар араас үтүө, мөкү дьайыылары онорор кэмэ. Онон, бу олукка бырагыраама тосхоло үтүө, мөкү улуу мөккүөрдэрин тоһоҕолоон ойуулуур, сырдык, кэскиллээх өттүгэр тардыһыннарар тыыннаах айымньылар.

Бу кэмнэ уус-уран айымньыны ааҕарга, ырытарга тирэҕирэн, үөрэнээччи киһилии сизэр-майгы кэриннэринэн тус бэйэтин санаатын, көрүүтүн чопчулаан, итэҕэтиилээхтик быһаарса, этэ үөрэниитэ болҕомтоҕо ылыллар. Айымньы мөккүөрдэрин диринник ыатаран толкуйдуурга, онно айымньы суруллубут, ойуулуур кэмин уратыларын, суруйааччы дьылҕатын, олоҕу көрүүтүн сыһыаран ырытан үлэлииргэ үөрэнэр.

7-с кылааска оҕо:

-айымньылаах ааҕы нымаларынан айымньыны ырытыы араас көрүннэрин, нымаларын баһылыыр;

- уус - уран айымньыны аабыга олохтоохтук умсугуйар, аабыга тардыстар, уус-уран айымньыны ырытыыттан олох уустук көстүүлэрин быһаара үөрэнэр.